

FRANSE PIJPENMAKERS OP TENTOONSTELLINGEN (VERVOLG)

door Lodewijk van Duuren

Finistère

10 Augustin Duval (Morlaix)

"*Mr. Duval maakt pijpen die door rokers gewaardeerd worden*", was de bevinding van de jury van de nationale industriële tentoonstelling in Parijs in 1844.

"*Zijn pijpen zijn goed gevormd en van een zeer gevarieerde smaak*". "*Twaalf tot vijftienduizend gros pijpen verliet de fabriek (jaarlijks), een gros pijpen bevat 156 pijpen*". Omdat pijpen gemakkelijk breken tijdens het transport, bestaat een gros pijpen uit meer dan 144 stuks, in dit geval één dozijn meer (**3,9,21**).

Loiret

11 Dutel (Montereau)

Omstreeks 1870 verplaatste Gislou zijn fabriek naar Montereau, waar hij zich associeerde met zijn schoonzoon Dutel. Hun pijpen droegen het merk D.G.

Aan het einde van de 19e eeuw, toen Dutel inmiddels hoofd van de firma was, associeerde hij zich met Boucher, maar hij bleef zijn producten merken met D.G.

De pijpenmakers Dutel en Ristori ontvingen op de wereldtentoonstelling van 1855 in Parijs een eervolle vermelding voor hun pijpen en een beloning voor andere producten (**5,21**).

Nièvre

12 Brac-de-la-Perrière (Toury-Lurcy)

In de 18e eeuw vestigde Brac-de-la-Perrière zich in Toury-Lurcy. Hij presenteerde zijn producten op de wereldtentoonstelling te Parijs in 1867.

Behalve deze Franse pijpenmaker namen ook drie Nederlandse (P. v.d. Want, P.J. v.d. Want, beiden broers, en J.P. Prince) en één Belgische pijpenmaker (Désiré Barth) aan de tentoonstelling deel (**4,21**).

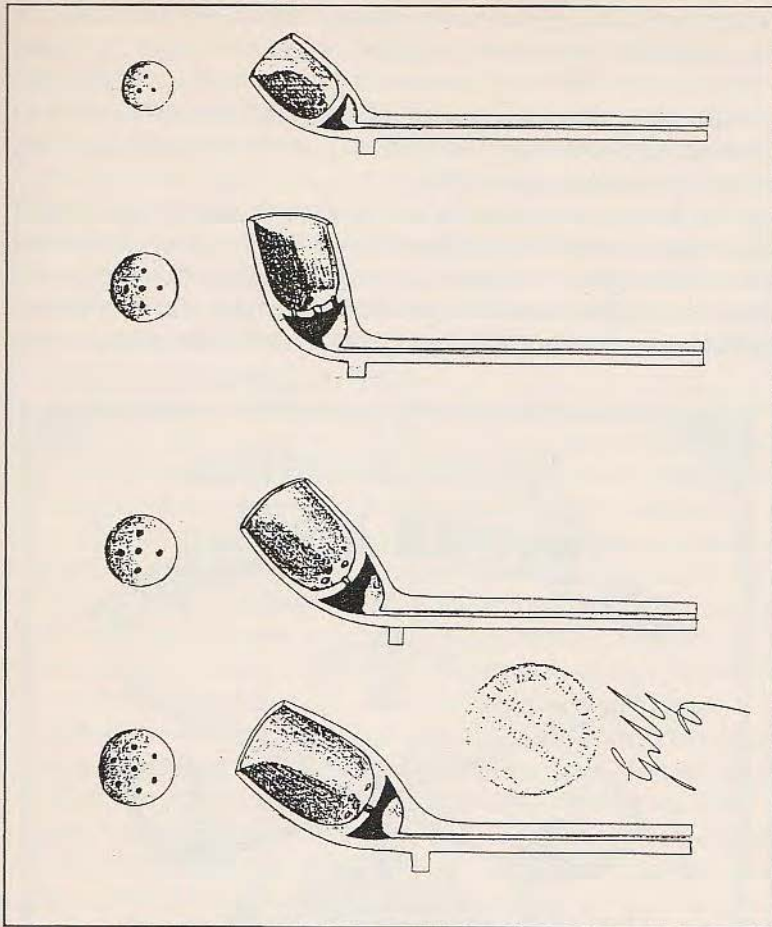
Puy-de-Dôme

13 Jean-François Vaudoit (Clermont Ferrand)

In 1843 beoefende Jean-François Vaudoit het vak van pijpenmaker in Clermont Ferrand op nr. 15 van de Rue Sous-les-Augustins.

In de periode voor 1843 werkte hij in Givet, van waaruit hij deelnam aan de tentoonstelling in Parijs van 1834 samen met Pierre Henri Massé.

Hij trachtte ook de verkoop van zijn producten door middel van uitvindingen te vergroten. In 1843 liet hij een uitvinding van pijpen met een dubbele bodem registreren (*afb. 4*) (**8,21**).

Afb. 4 Tekening van pijpen met een dubbele bodem bij een patent van Vaudoit

Drôme

14 Victor Belle (Erôme)

In 1834 stichtte Victor Belle een pijpenfabriek in het dorp Erôme-Gervaud op een afstand van 24 km van Valence. Hij presenteerde zijn producten op de Koloniale Tentoonstelling in Marseille in 1906. Victor Belle beëindigde zijn productie in 1930 (afb. 5) (21).

Bouches-du-Rhône

15 Bonnaud (Marseille)

In de 19e en 20e eeuw waren leden van de familie Bonnaud de belangrijkste pijpenmakers van Marseille. Alphonse Bonnaud stichtte in 1824 de firma Bonnaud, maar in 1875 splitste de firma zich in twee afzonderlijke firma's: die van Joseph Bonnaud, later opgevolgd door Antoine Bonnaud op de Pont de Vivaux, en van Hippolyte Bonnaud en zijn opvolgers op de Rue de

la République. Na deze splitsing verkeerden beide firma's in voortdurende onmin met elkaar en ruzieden over de vraag wie nu wel de échte opvolger van de firma Bonnaud was. Wie had het recht de oprichting in 1824 te vermelden? Wie mocht de naam "Bonnaud fils" dragen? Wie was gerechtigd de echte Bonnaud-pijp te verkopen? Tot het eind van hun bestaan bleef er een grote rivaliteit tussen beide firma's.

De firma op de Pont-de-Vivieux kwam het sterkst uit de strijd, hetgeen bleek uit een mededeling in de "L'Indicateur Marseilles" uit 1880: "Bonnaud Fils et Cie, de enige ware en wettige opvolgers van het enige huis Bonnaud, gesticht in 1824, erkend door het oordeel van het tribunaal van handel in Marseilles op de datum van 10 mei 1878. Een gouden medaille, drie zilveren

Afb. 5 Catalogus van de firma Victor Belle

medailles, fabriek aan de Pont-de-Vivaux, kantoor op de Rue des Bergers 14; merken van de fabriek: BONNAUD MARSEILLE en BONNAUD FILS MARSEILLE

In 1913 werden de verworven medailles opnieuw in de strijd gegooid. Weer een advertentie in de L'Indicateur Marseilles: "Enige fabrikant (Antoine Bonnaud) en enige eigenaar van de medailles en van alle merken, "Bonnaud", geregistreerd sinds 1824 door zijn vader en grootvader stichter van het huis en van de pijp "Marseillaise" van rode en bruine klei".

Hoewel de firma van Antoine Bonnaud succesvoller en actiever was met de deelname aan tentoonstellingen, nam de firma van Hippolyte Bonnaud en later Hippolyte Léon Bonnaud ook aan tentoonstellingen deel en ontvingen ook zij enkele beloningen.

In chronologische volgorde zijn de volgende deelnames en beloningen bekend. In 1863 werd Hippolyte Bonnaud genoemd als deelnemer aan de "Concours Régional Agricole" in Nimes, waar hij kleipijpen en andere producten tentoonstelde. Zoals hiervoor reeds beschreven bezat de firma Bonnaud en Zonen één gouden en drie zilveren medailles. Waarschijnlijk ontvingen zij een deel van deze medailles voor hun sigarettenpapier. In 1882 was een "couvert" van sigarettenpapier van Joseph Bonnaud bedrukt met een zilveren medaille van Marseille (Concours Régional Agricole, accompagné d'une Exposition Industrielle et des Beaux Arts) en een zilveren medaille van Nimes (Concours Régional Agricole).

In 1886 nam de firma Bonnaud Fils et Cie deel aan de "Exposition Nationale Industrielle et des Beaux Arts", waar zij een gouden medaille ontvingen.

In 1898 verscheen een advertentie (afb. 6) met de tekst: "lid van de jury, buiten mededinging, firma Bonnaud & Zonen, 4 Pont-de-Vivaux".

Waarschijnlijk is hier sprake van de "Exposition Nationale et Horticulture" in 1894, waar hij lid was van de jury.

Het was een grote eer om lid van de jury van tentoonstellingen te zijn, maar het sloot wel de mogelijkheid uit om zelf beloningen te ontvangen. In 1906 namen Antoine en Hippolyte

FABRIQUE DE PIPES MARSEILLAISES en TERRE ROUGE, BRUNE et NOIRE Membre du Jury

MAISON BONNAUD FILS

Fondée en 1824 Fondée en 1824

EXPORTATIONS IMPORTANTES
MODÈLES SPÉCIAUX pour les COLONIES et l'ÉTRANGER
Amadou, Pierres à feu, Fabrication de bouchons pour pipes, Tuyau, Roseau et Bambou

La Maison Bonnaud fils n'a ni Succursale, ni Magasin et
les expéditions sont faites directement de sa Fabrique où
doivent être adressées la correspondance et les commandes.

Fabrique et Bureaux :
4, PONT-DE-VIVAUX, MARSEILLE

Afb. 6 Advertentie van de firma Bonnaud Fils

Bonnaud deel aan de Nationale Koloniale Tentoonstelling in Marseille. Bonnaud Fils (Antoine) pijpenfabrikant ontving een Grand Prix voor zijn producten, terwijl Hippolyte het zonder een beloning moest stellen.

Aan de Nationale Koloniale Tentoonstelling van Marseille die gepland was voor 1916 maar ten gevolge van de eerste wereldoorlog werd uitgesteld naar 1922, namen beide firma's opnieuw deel. Bonnaud Fils ontving wederom een Grand Prix, terwijl Hippolyte Bonnaud een gouden medaille ontving.

Overigens ontving Bonnaud Fils de 23e februari 1923 een aangetekende brief, omdat hij ondanks een eerdere waarschuwing zijn stand niet had afgebroken.

In een advertentie van de opvolger van Hippolyte - Léon - Bonnaud stonden nog steeds de beloningen: "HIPPOLYTE - LEON - BONNAUD, Joseph Vial successeur, MEDAILLE D'OR Exposition Coloniale 1922".

Op zijn beurt werd Joseph Vial opgevolgd door Joseph Gasquet, die zijn activiteiten in 1958 beëindigde. Dit was tevens het einde van een lange periode van pijpenmaken in Marseille, want de firma Bonnaud Fils was in 1948 reeds met de productie gestopt (**21,22,23**).

(onbekend)

16 Ristori

De jury van de wereldtentoonstelling van 1855 beloonde vijf exposanten met een medaille tweede klas (Goedewaagen, Van der Want, Hasslauer et Fiolet, Duméril Leurs et Cie en Gisclon). De pijpenmakers Ristori en Dutel ontvingen een eervolle vermelding en beloningen voor andere producten. Over Ristori is niets bekend, maar hij is in dit overzicht opgenomen, omdat het een Franse pijpenmaker betreft (**5**).

Bronnen

3 Exposition de l'industrie française année 1844, Tome 1, Paris.

4 Exposition universelle de 1867 à Paris. Pays-Bas, Catalogue spécial; édition officielle de la commission Royale des Pays-Bas. Harlem, 1867.

5 Exposition universelle de 1855. Tome 2. Rapports du Jury Mixte International. Paris.

8 Musée industriel; description complète de l'exposition des produits de l'industrie française faite en 1834. Tome IV. Paris, 1838.

9 Musée industriel et artistique ou description complète de l'exposition des produits de l'industrie française faite en 1844. Tome 1er. Paris, 1844.

21 Raphaël, M., 1991. La pipe en terre, son périple à travers la France. Vitrolles.

22 Raphaël, M., 1995. Brief van 7 januari 1995.

23 Raphaël, M. & R. Stam, 1995. De reclamepijpen van Bonnaud. PKN XVIII, 70, p.741-744.

(Zie voor alle, hier niet relevante, bronnen: PKN XXII, 82)